

TÜRKİYE YETİ SİYASİ TARİHİ

TAR302

KISA ÖZET

1.ÜNİTE Osmanlı'dan Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşuna Geçiş Dönemi

OSMANLI MODERNLEŞME DÖNEMİNİN BİRİKİMİ

Türk siyasi hayatının anlaşılması için Osmanlı'nın son dönem modernleşme çabaları birikiminin açıklanması gerekmektedir. Bu nedenle Tanzimat Fermanı ile başlayan siyasal süreç kısaca ele alınacaktır. İlk olarak Tanzimat Dönemi'nde yaşanan zihinsel dönüşüm analiz edilecektir. Daha sonra ise Tanzimat Dönemi'nde siyasal sorunlarla baş etmenin bir yolu olarak görülen idari reformlar ortaya konulacaktır.

Tanzimat Zihniyetinin Dönüşümü

Tanzimat dönemi, Osmanlı aydınının ve bürokratlarının Avrupa medeniyeti karşısında geri kaldıklarını kabullendikleri bir dönemdir. Osmanlı'nın Batılılaşmacı aydını geri kalmışlığı Osmanın Avrupa medeniyetine dâhil olmaktan geçtiğine inanmaktaydı. Avrupa medeniyetine dâhil olmanın ise ilk görünen biçimi kıyafetlere ve adab-ı muaserete yansımıştır. II. Mahmut Dönemi'nden itibaren Osmanlı aydını ve bürokratları toplumun geleneksel kıyafetlerinden farklılaşarak "Avrupalı" olarak giyinmeye başlamışlardır. Bir nevi "gardırop modernizmi" şeklinde görünen Batılılaşma eğilimi aslında adab-ı muaserete de yansımış ve gündelik hayatı kapsamaya başlamıştır.

19. yüzyılın başında geri kalmışlığın en önemli sebebinin teknolojiye dayandığı açıkça ortadadır. Osmanlı Devleti teknolojik geri kalmışlığın sebebinin eğitim sisteminde fenden uzaklaşmakta görmektedir. Bu nedenle devlet, fen eğitimine önem veren Batılı eğitim kurumlarını art arda kurmaya başlamıştır. Mekteb-i Tıbbiye-i Sahane 1827'de, Mekteb-i Harbiye 1835'te, Darül Muallimin 1847'de, Mekteb-i Mülkiye 1859'da, Mekteb-i Hukuk-ı Sultani 1874'te, Ziraat ve Baytar Mekteb-i Alisi 1891'de kurulmuştur. Diğer taraftan Osmanlı medreselerinde okutulan ders programları yüzyıl boyunca fennî konuları da içermeye başlamıştır. Sadece yükseköğretiminde değil, ilköğretim, ortaokul ve lise eğitiminin de yaygınlaştığına şahit olacağız.

Yeni Osmanlılar ve Siyasetin Toplumsallaşması

Tanzimat bürokratlarının kültürel taklitçiliği, toplumda yansımaları bulmamıştır. Bu nedenle daha alt düzey bürokratlardan gelen Yeni Osmanlı Hareketi, Tanzimatçıların yarattığı kültürel boşluğu, aralarında farklı düşünenler olsa da genel olarak İslamcı değerlerle doldurmayı amaçlamışlardır. Tanzimat'ın bürokratik kameralizmine karşı toplumsal hürriyeti öne çıkararak dönemin demokratik dilini Meşrutiyet ve parlamentarizm üzerinden tahkim etmişlerdir. Aslında aydınlanmacı ama aynı zamanda özgürlükçü bir siyasal dili, Osmanlı toplumsallığının geleneksel diliyle harmanlamaya çalışmaları Yeni Osmanlıları toplum için daha anlaşılır kılmaktadır. Yeni Osmanlılar, Tanzimatçıları gibi yukarıdan aşağı bir modernleşmeden değil, toplumsal değerlerle uyumlu bir modernleşmeden bahsetmektedir.

Efkâr-ı Umumiye: Osmanlı'da kamuoyu anlamında kullanılan bir kavramdır. Siyasal hayatın modernleşmesi toplumun siyasal konularda söz sahibi olmasını güçlendirmektedir. "Genelin Fikirleri" anlamını taşıyan Efkâr-ı Umumiye kavramı da bu süreçte ortaya çıkmıştır.

Kanun-u Esasi: Türk siyasi hayatındaki ilk anayasadır. Padişah'ın egemenliğini kısıtlamış, hukukun üstünlüğünü kabul etmiş ve parlamentoyu kurumsal olarak inşa etmiştir.

1876 Anayasası "hasta adama" Avrupa'nın sunduğu bir hazır reçete değil, farklı önerilerin müzakere edildiği yaklaşık 40 kişilik bir komisyonun eseridir. Hatta Tersane Konferansı'nda

toplanan ve Balkanlarda reform isteyen Avrupalılara karşı bir yanıt olarak doğmuştur. Osmanlı siyasetinin toplumsallaşması 1876 Kanun-u Esasisi ile taçlanmıştır. Fakat siyasal alanın genişlemesi uzun sürmemiş ve 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı sonrasında toplumsal bütünlüğü sağlayamayan parlamento yeniden toplanmamıştır. Osmanlı modernleşmesinin taşıyıcı unsuru II. Abdülhamit'in bizzat kendisi olmuştur.

II. Abdülhamit Dönemi ve Modernleşme

II. Abdülhamit Dönemi modernleşme açısından özellikle ekonomik performansı ile öne çıkmaktadır. Toplumsal gelişimin Batılılaşma olarak görüldüğü düşünülürken bu dönem, eğitim ve mali alanlardaki gelişimiyle modernleşme dönemi olarak görülmektedir. Diğer taraftan, dış politika alanında Batılı siyasal güçlere yine Avrupalı diğer siyasal güçlerin yardımıyla direnmeye çalışılmıştır. Öte yandan Batı'ya rağmen modernleşme çabaları geleneksel İslamcı değerlerle de desteklenmiştir. Kendinden önceki Tanzimatçıların ve Yeni Osmanlıların bütün birikimlerinin yansımalarını taşıyan bu dönem, bir taraftan modernleşmeci hamlelerle II. Mahmut'un hayalleri gerçekleşmiş, diğer taraftan da İslamcılığa dayanan politikalarla topluma ideolojik bir ruh kazandırılmaya çalışılmıştır.

İttihat ve Terakki Muhalefeti ve II. Meşrutiyet'in İlanı

II. Abdülhamit'in modernleşme çabaları ve dağılan Osmanlı toplumunu bir arada tutma gayretine rağmen siyasi muhalefet de giderek güçlenmiştir. II. Mahmut Dönemi'nde güçsüzleşen Osmanlı merkezî yönetimini yeniden tesis eden II. Abdülhamit'in otoriter politikaları muhalefeti yok etmeyi başaramamıştı. Özellikle Yeni Osmanlıların fikirlerinden beslenen genç öğrenci grupları II. Abdülhamit'in memleketi kurtaracak dirayete sahip olmadığını düşünüyordu. Bu düşünceler somut verilerden ziyade II. Abdülhamit'in politika yapma tarzından kaynaklanmaktaydı. Zira atacağı adımları siyasi hesaplanamazlık uğruna hiç kimseye paylaşmayan bir "ince ayar" politikacısı olan II. Abdülhamit'in iradesinin genç öğrenciler tarafından anlaşılması mümkün değildi.

II. Abdülhamit iktidarı boyunca genel olarak sadakatinden şüphe duymadığı alaylı subayları İstanbul'a yakın birliklerde tutarken isyanlarından kuşku duyduğu mektepli subayları merkezden uzak birliklerde istihdam etmişti. Meşrutiyet'in ilanından sonra yönetime dolaylı da olsa hâkim olan İttihat ve Terakki Partisi İstanbul'daki yerleşik dengeleri değiştirmeye çalışmış ve askerden de halktan da tepki almıştı. Diğer taraftan parti kendi muhaliflerini de susturmaya çalışmaktadır. Bardağı taşıran son damla Serbesti Gazetesi'nin başyazarı Hasan Fehmi'nin suikastı olmuştur. Ayaklanan İstanbul halkı "İttihatçıları" suçlamaktadır. İttihat ve Terakki ise 2. ve 3. Ordu'yu toparlayarak Hareket Ordusu adı altında İstanbul'a göndermiştir. İstanbul'da kontrolü yeniden tesis eden İttihat ve Terakki, II. Abdülhamit'i tahttan indirerek Selanik'e sürgüne göndermiştir.

İttihat ve Terakki'nin Doğrudan İktidarı

İttihat ve Terakki Partisi iktidara Osmanlılık siyasetiyle gelmişti. Fakat II. Meşrutiyet sonrası Arnavut, Rum, Ermeni ve Arapların milliyetçi talepleriyle karşılaşmıştır. Özellikle Balkan Savaşı sonrası Partinin politikalarının ana niteliğini Türk milliyetçiliği oluşturmuştur. İttihat ve Terakki'nin iddiası bozgunları durdurmak, devleti ayağa kaldırmak ve ıslahatları yapmaktır. Anayasa değişiklikleriyle başlayan ıslahatlar Şer'iyye mahkemelerinin Adliye Nezaretine bağlanması, Şeyhülislamın kabineden çıkarılması, Aile Hukuku Kararnamesi gibi modern dünyaya

uyum yasalarıyla devam etmiştir. Ekonomik alanda şehirlerin modern imarını devam ettirerek millî bankalar kurulmuştur.

II. Meşrutiyet'in Siyasi Anlamı: I. Meşrutiyet'e göre daha az seçkinci, daha çok toplumsaldır. Türk modernleşme tarihinin ilk demokrasi deneyimidir çünkü padişah karşısında parlamento güçlendirilmiştir. Ancak İttihatçıların otoriter yönetimiyle demokratik anlamını yitirmiştir. Balkan Savaşı, Aralık 1912'de büyük bir hezimetle sonuçlanmıştır. Çatalca'ya kadar çekilen Osmanlı Ordusu, Ege'deki ve Balkanlardaki bütün varlığını yitirmiştir. Savaş sonrası şiddet ortamından kaçan birçok Müslüman ahali Anadolu'ya yerleştirilmiştir. Ocak 1913'te savaşın sorumluluğunu taşımayan İttihatçılardan Enver Bey ve arkadaşları hükûmet toplantısını basarak Halaskar Zabitan Darbesi'nden sonra bir karşı darbe gerçekleştirmiştir. Bu kez Harbiye Nazırı Nazım Paşa'nın ve yaverlerinin öldürüldüğü kanlı bir darbe söz konusudur. Edirne'nin düşmana teslimi şüphesi üzerine legalleştirilen darbe sonrası kurulan Mahmut Şevket Paşa'nın İttihatçı hükûmeti de Mayıs 1913'teki Londra Antlaşması'nda Edirne'yi Bulgaristan'a bırakmak zorunda kalmıştır.

I. Dünya Savaşı ve İttihat ve Terakki İktidarının Sonu

Balkan Savaşı yenilgisi dış yardımlara mesafeli duran İttihatçı hükûmetin II. Abdülhamit'in müttefiki Almanya'ya yakınlaşmasına neden olmuştur. 1910'larda Alman hayranlığı sadece seçkin memurlarda değil, küçük dereceli memurlarda da hâkim konuma yükselmişti. Alman büyükelçisi Wangenheim, Babiali'nin her kararını belirlemeye başlamıştı. Diğer taraftan yeni silahların alınmasında ve ordunun eğitiminde Almanlar söz sahibi olmuştu.

- I. Dünya Savaşı öncesinde Fransa ile ittifak arayışını somutlaştıran Cemal Paa'nın çabalarından da bir sonuç çıkmayınca Ağustos 1914'te Almanya ile müttefiklik anlaşması imzalanmıştır. Osmanlı'nın savaşa fiilen girişi ise Ekim 1914'te Yavuz ve Midilli adı verilen Alman kruvazörlerinin Odesa ve Sivastopol'deki bazı hedefleri bombalamasıyla gerçekleşmiştir. 23 Kasım 1914'te Cihad-ı Mukaddes ilan edilmiştir. 1914 yılının ilk cephesi Kafkasya'da kurulmuştur. Aralık 1914'te Osmanlı ordusu Sarıkamış hattında büyük kayıplar yaşamıştır. Büyük kayıplara rağmen Ruslar sadece Van'a kadar ilerleyebilmiştir.

II.

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI VE ANTLAŞMAYA TEPKİLER

30 Ekim 1918'de İttihatçı olmayan yeni Osmanlı hükûmetinin ilk icraatı İtilaf devletleriyle Limni Adası'nın Mondros Limanı'nda ateşkes antlaşması imzalamak olmuştur. Antlaşma gereğince Bogazlardaki istihkâmlar teslim edilmekte ve serbest geçişe izin verilmektedir. Bu madde uyarınca Çanakkale'den savaşa geçemeyen İtilaf donanması İstanbul'da Dolmabahçe Sarayı'nın önüne demirlemiştir. Ayrıca karasularına yerleştirilen torpil ve mayınların temizlenmesinde Osmanlı ordusunun yardım edeceği taahhüt edilmiştir. İtilaf devletlerine mensup esirlerin iadesi de hükme bağlanırken İtilaf devletlerine bir zorunluluk getirilmemiştir. Yine süreç içinde birçok Türk savaş esiri serbest bırakılarak yurda dönmeyi başarmıştır. Mağlup her devlete uygulandığı şekilde kara ve denizde asayiş sağlayacak kadar güvenlik kuvvetinin dışındaki askerlerin terhisi istenmektedir.

Bu arada Balkan savaşlarıyla birlikte açıkça ortaya çıkan genç bürokrat ve askerlerdeki milliyetçi tavırlar I. Dünya Savaşı'nda daha da kuvvetlenmişti. Onlar için önemli olan İstanbul'dan ziyade Türk yurduydü. Milliyetçiler Türk yurdunun sınırlarını ise en azından ateşkes

antlaşması sırasında korunabilen sınırlar olarak görmekteydi. Daha sonra bu sınırları koruma adına **Misak-ı Millî**'yi kabul edeceklerdir. Osmanlı hükûmeti ise barış antlaşmasında verilecek karara güvenerek direnmeye çalışan toplumu teskin etme politikası uygulamıştır.

Mondros Ateşkes Antlaşması'nın Uygulanması ve Sevr Barış Antlaşması

Ateşkes Antlaşması'nın ilk uygulanan hükümleri ordu üzerindeki bürokratik düzenlemelerdir. Mevcut asker sayısının 50 bine indirilmeye çalışılması ve ordunun teşkilat olarak küçültülmesi hedeflenmiştir. Ateşkes Antlaşması Osmanlı Devleti'nin varlığını hukuken koruduğundan Pa-dışah VI. Mehmet tarafından olumlu karşılanmıştır. İlk günlerde İstanbul basını Ateşkes Antlaşması'nın şartlarını ağır bulmamakta ve Wilson İlkeleri gereğince bağımsızlığın ve egemenliğin korunacağını umut etmektedir. Ancak ateşkes antlaşmasına rağmen Musul'un işgal edilmesi ve sonrasında İskenderun'da bulunan hattın Adana'nın kuzeyine çekilmesinin istenmesi İngilizlere karşı güveni zedelemiştir.

Ateşkes Antlaşması imzalandığında Osmanlı'nın 1916'da imzalanan ve Orta Doğu'nun nasıl bölüşüleceğini öngören Sykes-Picot Anlaşması'ndan haberi yoktur. Oysa İngilizler antlaşma gereğince Fransızlara bıraktıkları Musul'dan vazgeçmemişler ve Fransızların Maraş, Antep ve Urfa ile yetinmesini sağlamışlardır.

Henüz savaş bitmeden Ocak 1918'de Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Wilson genel olarak yenilen milletlerin kendi kaderini belirleme hakkında bahseden ilkelerini ilan etmiştir. Fakat müttefiklerine sormadan açıklanan ilkelerin Paris Barış Konferansı'nda somut karşılığı da olmamıştır. Müttefikler arasındaki ilk anlaşmazlık Akdeniz'de güçlü bir devleti tehlikeli bulan İngiltere'nin İzmir ve çevresinin Yunanlılar tarafından işgal edilmesine izin verilmesi talebi yaratmıştır.

Antlaşmalara ve İşgallere Karşı Direnişler

Mondros Ateşkes Antlaşması'na ilk tepkiler Kars Millî İslam Şurası'ndan gelmiştir. Anlaşma uyarınca Kars, Ardahan ve Batum'dan çekilmek zorunda kalan Osmanlı Devleti'nin hâkimiyeti sona erince Şura, yerel bir hükûmet olarak kurulmuş ancak Nisan 1919'da bölgeyi işgal eden İngilizler tarafından dağıtılmıştır. Bir anayasaya ve orduya sahip olan hükûmetin üyeleri tutuklanarak Malta'ya sürülmüştür. Bölge 1920 Sonbaharı'nda Kazım Karabekir tarafından yeniden ele geçirilinceye kadar işgal altında kalmıştır.

Anadolu'daki en güçlü direnişi ise Mayıs 1919'da Samsun'a gelen Mustafa Kemal örgütlemiştir. Savaş sonrası ordunun yeniden yapılandırılması çerçevesinde 9. Ordu (sonradan 3. Ordu) Komutanlığına atanan Mustafa Kemal bölgesindeki bütün askerî ve sivil erkâna emretme yetkisine sahiptir. Havza ve Amasya Genelgeleri aslında genel buyruklardır. Havza'da işgallere karşı tepki gösterilmesini emreden Mustafa Kemal, Amasya'da hükûmetin acziyetini belirterek direnişin temellerini atmış, dahası Erzurum ve Sivas'ta Kongreler toplanmasını istemiştir. Amasya genelgesi Anadolu'daki en yetkili 2. Ordu Komutanı Mersinli Cemal Paşa'nın da onayı alınarak yayımlanmıştır.

İtilaf devletleri alınan Misak-ı Millî kararından memnun olmamıştır. Meclise baskı yapılsa da kararından dönmeyen Meclis-i Mebusan 16 Mart 1920'de İstanbul'un işgaliyle birlikte lagvedildi. Bu arada Ali Rıza Paşa hükûmeti de istifa etmek zorunda bırakılmıştır. Fakat bu işgal henüz Anadolu'da meşruiyetini tahkim edememiş olan Mustafa Kemal için bulunmaz bir

fırsat oluşturmuş ve böylece İstanbul'daki muhalefetin ve İngiliz işgalinden kaçmayı başaranların tek adresi Ankara olmuştur. Neticede 23 Nisan 1920'de Büyük Millet Meclisi (BMM) adı altında yeni meclisin açılışı yapılmıştır.

Anadolu'da Siyasi İstikrarın Sağlanması ve İsyanlar

Anadolu'da işgallere karşı oluşan Kuva-i Milliye, Sivas Kongresi sonrası meşruiyetini artırmıştı. İstanbul hükûmeti ve İtilaf devletleri tarafından desteklenen Ahmet Anzavur, Ekim-Kasım 1919'da Sivas Kongresi'ni etkisiz kılmak adına ilk isyanı gerçekleştirmiştir. İstanbul'un işgal edildiği günlerde Şubat-Nisan 1920'de ikinci isyana yeltenmiş ve nihayet BMM kurulduktan sonra Mayıs 1920'de son isyanını gerçekleştirmiştir. Haziran 1920 Anzavur'un askerî gücü olan Kuva-i Inzibatîyenin sonu olmuş ve ortadan kaldırılmıştır.

Bu arada Nisan 1920'de Kuva-i Milliye İttihatçıların devamı gören ve sadakatle bağlı oldukları Saray tarafından motive edilen Çerkes ve Abhazlar Düzce merkezli bir isyan başlattı. Kısa zamanda Bolu, Gerede, Mudurnu ve Beypazarı'nı ele geçirerek Ankara'ya kadar yaklaştılar. Geyve, Kandıra ve Balıkesir'den gönderilen birlikler ilk önceleri başarılı olamasa da Mayıs 1920'de Çerkez Ethem'in bölgeye gelmesiyle isyan bastırılmıştır. Bölgedeki askerî güçlerin Yozgat ayaklanmasını bastırmaya gitmesini fırsat bilerek toparlanan isyancılardan arta kalanlar ise Eylül 1920'de yenilmiştir.

Çerkez Ethem'in Siyasi Önemi: Anadolu'daki yeni hükûmete karşı oluşan isyanları bastırmıştır.

Yunan işgaline karşı da çetelerle mücadeleyi savunmuştur. Düzenli ordunun kuruluş aşamasındaki uyumsuz tutumu dolayısıyla siyaseten etkisizleştirilmiştir.

BÜYÜK MİLLET MECLİSİ HÜKÛMETİ VE MİLLÎ MÜCADELE

İstanbul'un işgali sonrasında Heyet-i Temsiliyye Reisi olarak Mustafa Kemal yayımladığı genelge ile hem işgali protesto etmiş hem de yeni meclisin yapılacak seçimlerden sonra Ankara'da toplanacağını belirtmiştir. Ankara'ya kaçabilen mebusların haklarının saklı olduğu da ayrıca teminat altına alınmıştır. Örneğin Ahrar Fırkası mensubu olan son Meclis-i Mebusanda yeni başkan seçilmiş olan Celaleddin Arif Bey Ankara'ya ulaşmış ve Adalet Bakanı olmuştur. Artık Anadolu'da BMM dışında egemen bir güç tanınmamaktadır. Yasama, yargı ve yürütme yetkileri tek elde Mecliste toplanmıştır. Hükûmet işleri meclisin içinden seçilen bir heyet tarafından yürütülecek ve meclis başkanı da hükûmetin başı sayılacaktır. Bir kurucu meclis olarak Padişah ve Halifeliğin geleceğini belirlemeyi işgal sonrasına ertelemiştir. 23 Nisan 1920'de BMM 127 milletvekiliyle birlikte açılmıştır. Milletvekili sayısı daha sonra Millî Mücadeleye katılanlarla birlikte artmıştır.

Mustafa Kemal başkomutanlık unvanıyla birlikte TBMM'nin yetkilerini de geçici olarak alarak Sakarya Savaşı'na hazırlanmıştır. Tekâlif-i Milliye yükümlülükleriyle birlikte halk topyekûn bir savaşa hazırlanmıştır. Yunan Kralı Konstantin'in katıldığı Kütahya'daki toplantıda Yunan ordusunun Ankara'ya yürümesi kararlaştırıldı. Ağustos sonunda başlayan savaş yaklaşık 110 km'lik hatta Sakarya Nehri boyunca sürmektedir. 13 Eylül'de Sakarya Nehri'nin doğusuna geçmeyi başarmış Yunan kuvvetlerinin hepsi geri püskürtülmüştü. Sakarya Savaşı iki ordu arasında bir hat ve had belirleme savaşı olmuştur. Yunan ordusu Sakarya Savaşı'ndan Baskomutanlık Muharebesine kadar geçen yaklaşık bir yıllık süreyi savunma hatları oluşturmak için kullanmıştır. Türk ordusu da nihai saldırıya hazırlanmıştır.

Birinci Mecliste İktidar-Muhalefet İlişkileri

Birinci Mecliste muhalefet, iktidar grubundan ayrılarak değil, dışlanarak kurulmuştur. Mayıs 1921’de Mustafa Kemal kendine yakın gördüğü vekilleri toparlayarak ARMHC adıyla bir grup oluşturmuştur. Yaklaşık 90 vekil kendini ARMHC’ye dâhil görse de gruptan dışlanmıştır. Grubun asıl gayesi disiplinli bir şekilde hareket ederek devlet teşkilatının oluşturulmasını sağlamaktır.

Dışarıda bırakılanlar her konuda anlaşamaları da meclisin üstünlüğü konusunda tavizkâr değillerdi. Heyet-i Vekilenin görev ve sorumluluklarının belirlenmesini istiyor ve sorumsuz bir devlet başkanı konumundaki Meclis Başkanı’nı icradan sorumlu kılmaya çalışıyorlardı. Bakan seçimlerinin Meclis Başkanı’nın gösterdiği adaylarla sınırlı olmasına karşıydılar. Meclis başkanlık divanının tarafsızlığı konusunda ısrarcıydılar. İki grup arasındaki ayrışmanın net olarak ortaya çıktığı konu ise Sakarya Savaşı öncesindeki Başkomutanlık tartışmalarıdır. Muhalifler Mustafa Kemal’in başkomutan olmasına karşı değillerdi ancak TBMM’de temsil edilen başkomutanlığa karşı “başkomutan vekili” olmasını doğru bulmaktaydılar.

Başkomutanlık Meydan Savaşı ve Mudanya Ateşkes Antlaşması

Sakarya Savaşı sonrası Batı Anadolu’daki kazanımlarını korumayı yeterli gören Yunan ordusu savunma hatlarını tahkim etmeye yönelmiştir. Fransa ise Güney cephesindeki durumunu daha fazla koruyamayacak ve Ankara Antlaşması’na razı olacaktır. Antlaşma savaşın taraftarından birini daha eksilttiği için bir kazanım olmasına rağmen Hata’yı dışarıda bırakmasından dolayı Batum’dan sonra Misak-ı Milli’den ikinci tavizi içermektedir. Sakarya Savaşı’nı yürütmek üzere Meclisin yetkilerini tek elde toplayan Mustafa Kemal, orduyu yaklaşık bir yıl büyük taarruza hazırlamıştır.

Lozan Barış Antlaşması ve Türkiye Cumhuriyeti’nin Kuruluşu

Mudanya Ateşkes Antlaşması’ndan hemen sonra İtilaf devletleri İstanbul hükûmeti ile TBMM hükûmetini beraberce barış görüşmelerine davet etmiştir. Artık egemenlik konusunda ortak tanımayan TBMM hükûmeti 1 Kasım 1922’de Saltanatı kaldırma kararını oy birliğiyle almıştır. Bu gelişme sonunda İstanbul hükûmeti istifa etmiş ve sadece Halife unvanını koruyan Padişah VI. Mehmet ülkeyi terk etmek zorunda kalmıştır. 20 Kasım’da Lozan’da toplanan Barış Konferansı’na katılacak delegeleri hükûmet görevlendirmiştir. Delegelerden taviz verilmemesi istenen Ermenilere toprak verilmemesi ve kapitülasyonların tamamen kaldırılmasıdır. Diğer konular ise pazarlık edilebilecektir.

29 Ekim 1923’te alınan kararla birlikte yeni hükûmet sisteminin adı “cumhuriyet” olarak konulmuştur. Artık resmî dilinin Türkçe ve başkentinin Ankara olduğu vurgulanan yeni siyasal sistem gereği hükûmetin başı meclis tarafından seçilen cumhurbaşkanı sayılmıştır. Cumhurbaşkanı, kabineyi kurması için bir başbakan görevlendirme yetkisine sahiptir. Başbakan da kendi oluşturduğu kabineyi kurmakla yükümlüdür. Meclise kalan tek yetki güvenoyudur. Böylece hükûmetin koalisyonlara mahkûm olması önlenmiş ve daha etkili ama daha az demokratik kılınmıştır. Demokrasi, Cumhuriyet’in kurucu iradesinin öncelikli bir konusu olmamıştır.

Bu Özetin tamamını,Çıkmış Sorularını,Deneme Sorularını adresinize gönderiyoruz!...

Tıklayınız

<https://www.kolaysinavlar.com/turkiye-cumhuriyeti-siyasi-tarihi-ady212u?search=TAR302U>